

V Bruseli 15. októbra 2025
(OR. en)

13725/25

Medziinštitucionálny spis:
2020/0100 (COD)

ECOFIN 1320
CLIMA 435
FIN 1179
ENV 1006
ENER 523
COMPET 1009
CADREFIN 254
CODEC 1529
ECB
EIB

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	8. októbra 2025
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2025) 628 final
Predmet:	SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE o predbežnom hodnotení úverového nástroja pre verejný sektor v rámci Mechanizmu spravodlivej transformácie v roku 2025 v súlade s článkom 17 nariadenia (EÚ) 2021/1229

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2025) 628 final.

Príloha: COM(2025) 628 final

V Bruseli 8. 10. 2025
COM(2025) 628 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o predbežnom hodnotení úverového nástroja pre verejný sektor v rámci Mechanizmu spravodlivej transformácie v roku 2025 v súlade s článkom 17 nariadenia (EÚ) 2021/1229

{SWD(2025) 287 final}

1. Úvod

Úverový nástroj pre verejný sektor (ďalej len „úverový nástroj pre verejný sektor“ alebo „nástroj“) predstavuje tretí pilier Mechanizmu spravodlivej transformácie¹. Nástroj bol zriadený v júli 2021 nariadením (EÚ) 2021/1229² (ďalej len „nariadenie o úverovom nástroji pre verejný sektor“) s cieľom pomôcť dosiahnuť cieľ Únie v oblasti klímy do roku 2030 a klimatickú neutralitu do roku 2050 účinným a sociálne spravodlivým spôsobom.

Všeobecným cieľom nástroja je riešiť závažné sociálne, hospodárske a environmentálne výzvy, ktoré vyplývajú z transformácie smerom k: i) cieľom Únie v oblasti klímy a energetiky do roku 2030 a ii) cieľu klimatickej neutrality v EÚ najneskôr do roku 2050, stanoveným v nariadení (EÚ) 2021/1119³. Nástroj má slúžiť v prospech území EÚ identifikovaných v plánoch spravodlivej transformácie územia schválených Komisiou.

Špecifickým cieľom nástroja je zvýšiť investície verejného sektora, ktoré riešia rozvojové potreby území identifikovaných v plánoch spravodlivej transformácie územia, a to uľahčením financovania projektov, ktoré nevytvárajú dostatočné toky príjmov na pokrytie ich investičných nákladov.

Keďže ide o zmiešaný nástroj, podpora poskytovaná v rámci tohto nástroja pozostáva z úverovej a grantovej zložky. S príspevkom vo výške 1,3 miliardy EUR vo forme grantov EÚ, 6 až 8 miliárd EUR vo forme úverov od Európskej investičnej banky (ďalej len „EIB“) a odhadovaným príspevkom 6 miliárd EUR z iných zdrojov je cieľom nástroja zmobilizovať v období 2021 – 2027 13,3 až 15,3 miliardy EUR verejných investícií.

Podľa článku 17 nariadenia o úverovom nástroji pre verejný sektor sa vykonalo priebežné hodnotenie nástroja a správa o tomto priebežnom hodnotení sa predkladá Európskemu parlamentu a Rade.

Priebežné hodnotenie úverového nástroja pre verejný sektor zahŕňalo niekoľko krokov. Výzva na predloženie dôkazov bola otvorená od 2. februára 2024 do 1. marca 2024. Podkladová štúdia, ktorú od apríla 2024 do januára 2025 uskutočnili spoločnosti T33 Srl a Prognos AG, doplnila hodnotenie o prehľad literatúry, konzultácie so zainteresovanými stranami, rozhovory, prieskumy a prípadové štúdie. Výbor pre kontrolu regulácie sa okrem toho zúčastnil na úvodnom zasadnutí 16. decembra 2024 a následnom zasadnutí 14. mája 2025. Dňa 16. mája 2025 vydal k hodnoteniu kladné stanovisko s odporúčaniami. Hodnotenie sa skončilo komplexnou správou v rámci pracovného dokumentu útvarov Komisie v roku 2025.

V tejto správe sa uvádzajú hlavné zistenia a závery priebežného hodnotenia nástroja. Je k nej priložený pracovný dokument útvarov Komisie, v ktorom sa posudzuje, do akej miery je nástroj účinný, efektívny a súdržný, do akej miery poskytuje pridanú hodnotu EÚ a je relevantný.

¹ Mechanizmus spravodlivej transformácie pozostáva z troch pilierov, a to: 1. z Fondu na spravodlivú transformáciu; 2. zo špecializovanej schémy v rámci Programu InvestEU a 3. z úverového nástroja pre verejný sektor. Táto správa sa zaoberá posledným z nich.

² Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1229 zo 14. júla 2021 o úverovom nástroji pre verejný sektor v rámci Mechanizmu spravodlivej transformácie ([nariadenie – 2021/1229 – SK – EUR-Lex](#)).

³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) 2018/1999 (európsky právny predpis v oblasti klímy) (<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj/slk>).

2. ROZSAH PRIEBEŽNÉHO HODNOTENIA NÁSTROJA

Podľa článku 17 ods. 2 nariadenia o úverovom nástroji pre verejný sektor je účelom tohto priebežného hodnotenia zhodnotiť vykonávanie úverového nástroja pre verejný sektor a jeho schopnosť dosiahnuť ciele stanovené v článku 3 uvedeného nariadenia. Mali by sa v ňom najmä posúdiť:

- a) rozsah, v akom podpora Únie poskytovaná v rámci nástroja prispela k riešeniu potrieb území, ktoré vykonávajú plány spravodlivej transformácie územia;
- b) ako boli zohľadnené horizontálne princípy uvedené v článku 4;
- c) potreba vykonať posúdenie vplyvu na rodovú rovnosť;
- d) uplatňovanie podmienok oprávnenosti stanovených v článku 9 a ako sa splnili povinnosti týkajúce sa viditeľnosti;
- e) rozsah, v akom nástroj prispel k environmentálnym cieľom stanoveným v článku 9 nariadenia (EÚ) 2020/852, a to na základe projektov podporených nástrojom⁴.

Okrem osobitných požiadaviek na hodnotenie stanovených v predchádzajúcom texte a v nariadení o úverovom nástroji pre verejný sektor, ako aj v súlade s usmerneniami pre lepšiu právnu reguláciu sa priebežné hodnotenie vzťahuje na päť kritérií hodnotenia lepšej právnej regulácie: i) účinnosť; ii) efektívnosť; iii) súdržnosť; iv) pridaná hodnota EÚ; v) relevantnosť.

Rozsah hodnotenia sa vzťahuje na nástroj od dátumu nadobudnutia účinnosti nariadenia o úverovom nástroji pre verejný sektor 14. júla 2021 do 31. januára 2025 a je zameraný na všetky členské štáty EÚ, najmä na územia uvedené v plánoch spravodlivej transformácie územia.

Toto priebežné hodnotenie sa uskutočňuje v počiatočnej fáze vykonávania, a preto je zamerané na činnosti a výstupy, keďže výsledky a vplyv sa ešte posúdiť nedajú. Posúdenie výsledkov a dlhodobého vplyvu bude zahrnuté do záverečného hodnotenia, ktoré sa v súlade s nariadením o úverovom nástroji pre verejný sektor (článok 17 ods. 3) vyžaduje najneskôr do 31. decembra 2031.

3. PREHEAD METODIKY HODNOTENIA

Zistenia uvedené v rozsahu hodnotenia vychádzajú z dvoch hlavných zložiek. Po prvé, hodnotenie je založené na interných odborných znalostiach a dokumentácii. Po druhé, hodnotenie vychádza z výsledkov podkladovej štúdie, ktorú zadala Komisia a ktorú vypracovalo konzorcium zložené zo spoločností T33 srl a Prognos AG. V podkladovej štúdii, ktorá sa uskutočnila od konca apríla 2024 do januára 2025, sa kombinujú rôzne metódy (preskúmanie dokumentov/výskum od stola, prieskum, rozhovory a prípadové štúdie) s cieľom poskytnúť odpovede na hodnotiace otázky.

V rámci tohto hodnotenia bola vyvinutá intervenčná logika, ako aj hodnotiacia matica. Maticou sa spojili kritéria hodnotenia s intervenčnou logikou a využili kľúčové prvky na vypracovanie výskumných otázok.

⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/852 z 18. júna 2020 o vytvorení rámca na uľahčenie udržateľných investícií a o zmene nariadenia (EÚ) 2019/2088 [[nariadenie Európskeho parlamentu \(EÚ\) 2020/852](#)].

4. HLAVNÉ ZISTENIA A ZÁVERY PRIEBEŽNÉHO HODNOTENIA

V tomto oddiele sú zhrnuté zistenia a závery z priebežného hodnotenia úverového nástroja pre verejný sektor v súlade s piatimi kritériami stanovenými v usmerneniach pre lepšiu právnu reguláciu, ktorými sú: účinnosť, efektívnosť, súdržnosť, pridaná hodnota EÚ a relevantnosť.

4.1. Účinnosť

Od vyhlásenia viacročnej výzvy na predkladanie návrhov v júli 2022 do 31. januára 2025 bolo prijatých 46 návrhov projektov, 30 z nich (65 %) bolo uznaných za oprávnené a prijateľné a 17 z nich hodnotiaci výbor pre úverový nástroj pre verejný sektor vybral na financovanie. Očakáva sa, že vybranými predloženými projektmi sa zmobilizuje približne 228 miliónov EUR vo forme grantov, čo zodpovedá 17 % rozpočtu grantovej zložky, a 1,4 miliardy EUR vo forme celkových investícií vrátane grantov, úverov a dodatočných zdrojov financovania.

Oprávnené žiadosti podali žiadatelia z Grécka, zo Švédska, z Francúzska, Česka, Holandska, Poľska, zo Španielska, z Lotyšska a Írska, ale nie z ostatných členských štátov. Využívanie nástroja ovplyvňuje niekoľko faktorov, medzi ktoré patrí okrem iného prekryvanie s inými zdrojmi financovania, ktoré ponúkajú vyššie miery spolufinancovania grantov na rovnaký typ investícií, administratívne kapacity orgánov verejnej moci, dostupnosť pokročilých plánov realizácie projektov, finančné obmedzenia potenciálnych žiadateľov a neoprávnenosť projektov, ktoré čerpajú prostriedky z iných fondov EÚ, keďže v rámci úverového nástroja pre verejný sektor existuje podmienka, že projekty podporované týmto nástrojom nemôžu získať podporu z iných programov Únie.

Ďalšie výzvy, ktorým čelia potenciálni prijímatelia prostriedkov z úverového nástroja pre verejný sektor, sa týkajú i) minimálnej hranice pre priame úvery EIB a ii) požiadaviek na prijímateľov, aby získali rámcové úvery EIB, ktoré môžu byť významnou vstupnou prekážkou pre obce s malými projektmi a obmedzenými administratívnymi kapacitami, ktoré im bránia prevziať koordinačnú úlohu. Komisia a EIB prijali rôzne opatrenia na zmiernenie tejto situácie.

Využívanie nástroja v budúcnosti je náročné posúdiť. Hoci je nepravdepodobné, že by sa v rámci prvej výzvy na predkladanie návrhov podarilo vyčerpať celý rozpočet grantov, druhá výzva na predkladanie návrhov (2026 – 2027) predstavuje príležitosť. Je to tak najmä preto, že sa zvýšila informovanosť o úverovom nástroji pre verejný sektor a národné podiely sa po roku 2025 už nebudú uplatňovať. Rozhodujúcim faktorom v tomto smere však bude rozsah, v akom sa budú programovať alebo čerpať iné fondy EÚ a vnútroštátne fondy.

Zahrnutím úverového nástroja pre verejný sektor do rámca plánov spravodlivej transformácie územia sa vytvoril jasný odkaz, ktorým sa zaviedla kľúčová stratégia spravodlivej transformácie, s ktorou by sa žiadatelia o prostriedky z úverového nástroja pre verejný sektor mali zosúladiť a na ktorú by sa mali vo svojich žiadostiach o podporu z tohto nástroja odvolávať. Plánmi spravodlivej transformácie územia sa navyše vytvoril prvý krok v zvyšovaní informovanosti o úverovom nástroji pre verejný sektor.

V prípade podpísaných projektov sa grantmi pokrylo od 5 % do 18 % celkových investičných nákladov, zatiaľ čo pri úveroch išlo o 31 % až 73 %. Z toho vyplýva, že kľúčovým faktorom, ktorý určuje hodnotu úverového nástroja pre verejný sektor pre prijímateľov, je štruktúra úveru od EIB. Potenciálni žiadatelia posúdia úrokovú sadzbu, trvanie úveru, výšku financovania a celkovú účinnosť rokovaní o úvere od EIB pri riešení ich potrieb, a to v porovnaní s podmienkami, ktoré ponúkajú komerčné banky. Hoci úverový nástroj pre verejný sektor má vo

všeobecnosti dobrú pozíciu na poskytovanie výhodnejších podmienok financovania vďaka kombinácii úverov EIB s grantmi EÚ, komerčné banky majú často výhodu rýchlejšieho vybavovania úverov, jednoduchších postupov a nadviazaných vzťahov so svojimi klientmi.

Poradenská podpora, ktorú EIB poskytuje pre úverový nástroj pre verejný sektor, sa realizuje prostredníctvom Poradenského centra InvestEU. K 31. januáru 2025 prebieha šesť úloh a jedna je ukončená. Zahŕňajú širokú škálu odvetví vrátane energetiky, mobility, životného prostredia a sociálnych investícií. Hoci je poradenská podpora týkajúca sa úverového nástroja pre verejný sektor bezplatná, počiatočný záujem bol nízky. Z predbežných zistení vyplýva, že poradenská podpora poskytovaná prostredníctvom Poradenského centra InvestEU pomohla zvýšiť počet a kvalitu žiadostí.

Úverový nástroj pre verejný sektor je nový nástroj, preto boli komunikačné a informačné činnosti kľúčové pre podporu jeho využívania. Komisia v úzkej spolupráci s agentúrou CINEA a EIB zvýšila informovanosť o úverovom nástroji pre verejný sektor prostredníctvom mnohých spoločných akcií zameraných na niekoľko druhov potenciálnych prijímateľov. Z prvých zistení vyplýva, že komunikačné úsilie bolo účinné.

Podpora vykonávania úverového nástroja pre verejný sektor vnútroštátnymi orgánmi je rôzna a uskutočňuje sa na dobrovoľnom základe. Zdá sa, že vnútroštátne orgány sa do úverového nástroja pre verejný sektor zapájajú vtedy, keď majú dostatočné administratívne kapacity a/alebo keď tento nástroj považujú za relevantný. V krajinách, v ktorých vnútroštátne orgány podporujú využívanie úverového nástroja pre verejný sektor, sa projektové žiadosti zdajú pokročilejšie a úspešnejšie.

Horizontálne zásady uvedené v článku 4 nariadenia o úverovom nástroji pre verejný sektor sú do vykonávania a riadenia tohto nástroja začlenené viacerými spôsobmi. Záväzok žiadateľov o podporu z úverového nástroja pre verejný sektor dodržiavať tieto horizontálne zásady sa posudzuje počas hodnotenia návrhov a počas vykonávania prostredníctvom pravidelného podávania správ a kontrol na mieste. EIB takisto hodnotí a monitoruje všetky projekty a sprostredkované operácie na základe environmentálnych a sociálnych kritérií a kritérií v oblasti správy a riadenia. Financujú sa len tie činnosti, ktoré spĺňajú požiadavky EIB na náležitú starostlivosť v oblasti udržateľnosti.

Pokiaľ ide o rodovú kvalitu, niektoré podpísané dohody o grante výslovne zahŕňajú prístup k uplatňovaniu hľadiska rodovej rovnosti, zatiaľ čo iné sa priamo nezaobierajú rodovou rovnosťou. Pokiaľ ide o odhadovaný počet pracovných miest vytvorených v rámci úverového nástroja pre verejný sektor v prípade podpísaných dohôd o grante, 50 % (2 870 z 5 745) je podľa vyhlásenia žiadateľov určených pre ženy. Pokiaľ ide o jednotlivcov, ktorých by mali podpísané projekty v rámci úverového nástroja pre verejný sektor osloviť, podľa odhadov prijímateľov tvoria 52 % ženy.

Pokiaľ ide o príspevok k environmentálnym cieľom, zo širokej škály oprávnených odvetví vyplýva, že niektoré projekty sa priamo týkajú opatrení v oblasti klímy, zatiaľ čo iné budú klimaticky neutrálne alebo aspoň nespôsobia významnú škodu. Niektoré projekty spravodlivej transformácie, ktoré nevedú k priamemu zníženiu emisií CO₂, môžu mať stále vysoké hodnotenie environmentálnej udržateľnosti. V prípade štyroch zo siedmich projektov podporených z úverového nástroja pre verejný sektor sa vyhlásilo, že prispievajú k zníženiu emisií CO₂ (odhadované zníženie o 135 805 ton CO₂ ročne). Ostatné projekty budú mať určitý vplyv na životné prostredie, ako je podpora obehového hospodárstva a biodiverzity.

Celkovým nedostatkom rámca monitorovania úverového nástroja pre verejný sektor je, že všeobecný cieľ, špecifický cieľ a kľúčové ukazovatele výkonnosti (KPI) v súčasnosti nemajú stanovené cieľové hodnoty. V rámci tohto hodnotenia však boli navrhnuté cieľové hodnoty pre niekoľko regulačných kľúčových ukazovateľov výkonnosti úverového nástroja pre verejný sektor.

4.2. Efektívnosť

Vyhlásenie prvej výzvy na predkladanie návrhov sa oneskorilo z dôvodu oneskoreného prijatia plánov spravodlivej transformácie územia, ktoré boli nevyhnutnou podmienkou na poskytnutie podpory z úverového nástroja pre verejný sektor. To malo priamy vplyv na načasovanie a efektívnosť vykonávania úverového nástroja pre verejný sektor.

Viacročný charakter výzvy v porovnaní s ročnou výzvou umožnil znížiť administratívne zaťaženie spôsobené jej riadením a zabezpečiť predvídateľný rámec pre všetky zainteresované strany. Termíny na podávanie žiadostí, ktoré sú od seba v priemere vzdialené štyri mesiace, umožňujú žiadateľom podávať žiadosti v pravidelných intervaloch.

Na druhej strane, oddelené postupy podávania žiadostí o poskytnutie grantu a poskytnutie úveru a postupy podávania správ sú v porovnaní s jednou žiadosťou o úver aj grant vnímané ako menej efektívne.

Z analýzy vykonávania úverového nástroja pre verejný sektor vyplýva, že hodnotenie grantu trvalo v priemere približne dva mesiace a prijatie rozhodnutia o udelení grantu trvalo šesť až trinásť mesiacov. Dĺžku celého procesu ovplyvňujú najmä parametre splatnosti úveru v čase podania žiadosti o grant.

Informácie zhromaždené pre toto hodnotenie nie sú dostatočné na to, aby sa nimi potvrdili očakávané výhody zjednodušenia v súvislosti s používaním financovania, ktoré nie je spojené s nákladmi. Vplyv zjednodušujúcich opatrení úverového nástroja pre verejný sektor na administratívne náklady nebol odhadnutý vzhľadom na obmedzený počet prijatých žiadostí a podpísaných dohôd o grante v tejto fáze. Zdá sa však, že prijímatelia prostriedkov z úverového nástroja pre verejný sektor doteraz vysoko oceňovali financovanie, ktoré nie je spojené s nákladmi, a vysoký percentuálny podiel z celkového grantu vyplatený prostredníctvom predbežného financovania.

Pri vykonávaní úverového nástroja pre verejný sektor sa využila sieť riadiacich orgánov a implementačných orgánov politiky súdržnosti, ktorá už existuje v Komisii, a široká sieť miestnych kancelárií EIB, ktorou sa takisto podporilo efektívne vykonávanie úverového nástroja pre verejný sektor.

Hoci je ešte príliš skoro na to, aby sa dala odhadnúť hodnota multiplikátora úverového nástroja pre verejný sektor (pákový efekt grantu) pre všetky prostriedky poskytnuté z tohto nástroja so zameraním na sedem projektov schválených na podporu z neho, priemerný pomer investícií a grantov z úverového nástroja pre verejný sektor je 12, pričom sa pohybuje od 5,5 v prípade menej rozvinutých regiónov až po 21,3 v prípade rozvinutejších a prechodných regiónov.

4.3. Súdržnosť

Súdržnosť troch pilierov Mechanizmu spravodlivej transformácie je načrtnutá v plánoch spravodlivej transformácie územia, hoci obsahujú len obmedzené informácie o úverovom nástroji pre verejný sektor. Hoci mnohé členské štáty uvádzajú odvetvia oprávnené čerpať

prostriedky z úverového nástroja pre verejný sektor, často chýba špecifikácia alebo jasné synergie medzi piliermi. Súdržnosť v konečnom dôsledku závisí skôr od predložených návrhov než od vopred vymedzenej stratégie, pričom flexibilný rámec plánov spravodlivej transformácie územia umožňuje posudzovať súdržnosť v každom jednotlivom prípade.

Súdržnosť medzi úverovým nástrojom pre verejný sektor a Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti, z ktorého sa poskytujú finančné prostriedky na podobné typy investícií, závisí od toho, do akej miery sa plány odolnosti a obnovy a plány spravodlivej transformácie územia môžu prekrývať a dopĺňať. Potenciálni žiadatelia považujú Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti za atraktívnejší.

Fondy EÚ v rámci politiky súdržnosti (EFRR, ESF+ a Kohézny fond) sa v odvetvovej oprávnenosti takisto prekrývajú s úverovým nástrojom pre verejný sektor a majú priaznivejšie podmienky financovania s vyššou mierou spolufinancovania grantov. Vyžadovali si aj značné programovacie úsilie orgánov členských štátov, ktoré sa snažili dodržať prísne lehoty na čerpanie a požiadavky na prístup ku kohéznym fondom. Celkovo to ovplyvnilo aj ich súdržnosť s úverovým nástrojom pre verejný sektor, čím sa vytvorili nielen synergie, ale aj prekrývanie medzi nástrojmi. Keď sa analyzuje atraktívnosť rôznych zdrojov financovania z prostriedkov EÚ na základe ich miery spolufinancovania grantov, úverový nástroj pre verejný sektor je znevýhodnený.

Prekrývanie rôznych možností financovania spôsobuje ďalšiu zložitosť pre potenciálnych prijímateľov a koordinačné subjekty, pretože musia nájsť najvhodnejší nástroj financovania pre každú investíciu a pochopiť fungovanie rôznych fondov EÚ.

Úverový nástroj pre verejný sektor sa môže prekrývať aj s národnými programami, napríklad prekrývajúci sa fond s podobnými cieľmi v Nemecku, čo by mohlo čiastočne vysvetliť obmedzené vykonávanie úverového nástroja pre verejný sektor v tomto členskom štáte.

Vo všeobecnosti existuje nesúlad medzi pridelenými národnými podielmi a dopytom po úverovom nástroji pre verejný sektor. Kým členské štáty s najväčšími národnými podielmi majú stále k dispozícii plný národný podiel, ostatné členské štáty, ako napríklad Francúzsko, ktoré svoj národný podiel vyčerpalo, môžu využiť dodatočné zdroje z úverového nástroja pre verejný sektor.

Okrem poradenskej podpory v rámci úverového nástroja pre verejný sektor, ktorá je k dispozícii prostredníctvom Poradenského centra InvestEU, verejné subjekty v dotknutých regiónoch využili niekoľko druhov technickej pomoci, ktorú platila Komisia v rámci iných programov Únie, ako je Nástroj technickej podpory a JTP Groundwork. Keďže niektoré iniciatívy v oblasti poradenstva a technickej pomoci stále prebiehajú a iné sa nedávno skončili, v tejto fáze nie je možné vyvodiť závery o vplyve a komplementárnosti iniciatív. Existujú dôkazy o tom, že osvetové a komunikačné kampane, ktoré sa uskutočnili ako súčasť poradenskej podpory v rámci úverového nástroja pre verejný sektor a iných úloh technickej pomoci, ktoré vykonali iní konzultanti, prispeli k zvýšeniu vedomostí o úverovom nástroji pre verejný sektor.

4.4. Pridaná hodnota EÚ

Z predbežnej spätnej väzby vyplýva, že úverový nástroj pre verejný sektor prináša pridanú hodnotu tým, že sprístupňuje dodatočné zdroje na riešenie transformačných potrieb v regiónoch zapojených do spravodlivej transformácie. Vytvára nové možnosti pre miestne verejné subjekty,

aby pokryli investície do spravodlivej transformácie, ktoré by nebolo možné vynaložiť len z vlastných zdrojov na miestnej a celoštátnej úrovni.

Vplyv grantu z úverového nástroja pre verejný sektor na realizáciu projektov zostáva neistý vzhľadom na obmedzený počet udelených grantov, ale jeho vplyv závisí od viacerých faktorov, ako je presná miera spolufinancovania z úverového nástroja pre verejný sektor alebo objem grantu. Čím sú tieto faktory vyššie, tým vyšší vplyv grantu sa očakáva.

Okrem toho grant slúži ako dodatočné financovanie na rozšírenie rozsahu projektu, čím sa potenciálne zabezpečí zahrnutie spoločensky cenných, ale inak nerentabilných zložiek. Poradenskými službami v rámci úverového nástroja pre verejný sektor sa zlepšuje realizácia projektov vďaka vyššej kvalite a rýchlejšiemu lehotám na podávanie žiadosti.

Spolufinancovanie z úverového nástroja pre verejný sektor takisto ponúka okamžitú likviditu pre projekty po podpise grantu. Napriek tomu sa môže v dôsledku postupu podávania žiadosti o podporu z úverového nástroja pre verejný sektor oddialiť realizácia v porovnaní s využitím ľahko dostupných zdrojov financovania.

4.5. Relevantnosť

Pomerne nedávny prijatím plánov spravodlivej transformácie územia v kombinácii s práve prebiehajúcim strednodobým preskúmaním politiky súdržnosti (vrátane plánov spravodlivej transformácie územia) sa podporuje trvalá relevantnosť úverového nástroja pre verejný sektor na uspokojenie súčasných potrieb. Zapojenie zainteresovaných strán viedlo k širokej zhode medzi inštitucionálnymi aktérmi, zástupcami štátov a potenciálnymi a skutočnými prijímateľmi, že ciele úverového nástroja pre verejný sektor sú relevantné.

Vykonávanie úverového nástroja pre verejný sektor je v úzkom súlade s politickými usmerneniami novej Komisie, ktoré jej predsedníčka načrtla v júli 2024, a zároveň sa ním podporujú dlhodobé ciele stanovené v Európskej zelenej dohode v roku 2019. Úverovým nástrojom pre verejný sektor sa plnia ciele EÚ, ktorými sa zabezpečuje, aby všetci občania mali účinné právo zotrvať v komunitách, ktoré nazývajú domovom, a podporuje sa sociálne udržateľná dekarbonizácia v regiónoch, ktoré boli tradične závislé od odvetvia fosílnych palív.

5. ZÁVERY A ZÍSKANÉ POZNATKY

V hodnotení úverového nástroja pre verejný sektor sa poukazuje na niekoľko výziev, ktoré sa vyskytli počas počiatočnej fázy jeho vykonávania. Spätná väzba od zainteresovaných strán odhaľuje rôzne úrovne angažovanosti v jednotlivých členských štátoch. Zatiaľ čo kvalitatívne údaje ponúkajú cenné poznatky, nedostatok kvantitatívnych údajov bráni komplexnému posúdeniu. Napriek týmto výzvam existuje sľubný potenciál na účinné vykonávanie. Nasledujúce poznatky poskytujú usmernenia pre ďalšie vykonávanie úverového nástroja pre verejný sektor a sú podkladom pre navrhovanie budúcich finančných nástrojov.

Nesúlad národných podielov s potrebami potenciálnych prijímateľov

Pri prvej výzve na predkladanie návrhov (do roku 2025) boli národné podiely stanovené podľa kľúča na rozdelenie rozpočtu určeného pre Fond na spravodlivú transformáciu. To ovplyvnilo využívanie a súdržnosť úverového nástroja pre verejný sektor s inými zdrojmi financovania, pričom sa zdôraznili obmedzenia vyplývajúce z toho, že sa nezohľadnil dopyt po návratnom financovaní, ktorý by sa mohol líšiť od metódy pridelovania prostriedkov v rámci Fondu na

spravodlivú transformáciu. Zatiaľ čo členské štáty s najväčšími národnými podielmi majú stále k dispozícii plný národný podiel, ostatné štáty mohli využiť viac zdrojov. Okrem toho v členských štátoch, v ktorých bol národný podiel najnižší, boli členské štáty a žiadatelia menej motivovaní investovať zdroje do podpory alebo prípravy žiadostí o financovanie z úverového nástroja pre verejný sektor.

Úverový nástroj pre verejný sektor má obmedzenú kapacitu na podporu menších projektov

Zatiaľ čo podporu úverového nástroja pre verejný sektor využívajú menšie projekty vrátane piatich projektov, ktoré získali sprostredkované úvery vo výške od 1,5 milióna EUR do 12 miliónov EUR, sprostredkované úvery sú k dispozícii len v dvoch členských štátoch. V iných členských štátoch je minimálna výška úveru 12,5 milióna EUR, čo je pre menších žiadateľov značne vysoká hranica. Rámcové úvery ponúkajú možnosť dosiahnuť prahovú hodnotu výšky úveru spojením viacerých projektov, čím sa však zvyšuje zložitosť procesu podávania žiadostí. Menšie subjekty nemusia mať potrebné skúsenosti alebo zdroje na to, aby mohli efektívne vykonávať túto úroveň koordinácie. Menšie projekty by preto mohli byť z úverového nástroja pre verejný sektor vylúčené.

Možným riešením problémov s vysokou minimálnou výškou úveru a koordináciou by mohlo byť vyššie zapojenie národných podporných bánk a inštitúcií a vyššie využívanie finančného sprostredkovania, úverový nástroj pre verejný sektor im však musí ponúknuť primerané stimuly, aby sa zapojili. V každom prípade by mal byť výber finančných partnerov pre budúce finančné nástroje úzko prepojený s potrebami a profilmi potenciálnych prijímateľov, pričom osobitná pozornosť by sa mala venovať zapojeniu partnerov, ktorí majú inštitucionálne kapacity a operačné rámce potrebné na podporu menších prijímateľov.

Model vykonávania úverového nástroja pre verejný sektor

Model vykonávania úverového nástroja pre verejný sektor má niekoľko výhod, ktoré prispievajú k jeho príťažlivosti. Jednou z hlavných silných stránok úverového nástroja pre verejný sektor je uľahčenie priameho prístupu miestnych verejných orgánov k financovaniu na úrovni EÚ. Okrem toho sa v rámci úverového nástroja pre verejný sektor využíva prístup zmiešaného financovania, ktorým sa kombinujú granty EÚ s úvermi EIB a ďalšími zdrojmi financovania. Touto metódou sa potenciálne zvyšujú finančné zdroje dostupné pre projekty, pričom 1 EUR grantu z úverového nástroja pre verejný sektor prináša v priemere 12 EUR investícií.

Štruktúra dvojitého podávania žiadostí úverového nástroja pre verejný sektor, v rámci ktorej je potrebné podávať samostatné žiadosti o granty a úvery, však spôsobuje, že proces podávania žiadostí je zložitý. Proces podávania žiadostí v rámci úverového nástroja pre verejný sektor, od ich predloženia až po podpísanie záverečných dohôd, môže trvať celkovo až 18 mesiacov, čo nemusí byť pre všetkých prijímateľov primerané z hľadiska časového rámca realizácie projektu.

Vďaka systému, ktorý by umožnil EIB a Komisii vzájomne si vymieňať údaje predložené žiadateľmi, by sa mohla potenciálne zvýšiť efektívnosť a znížiť administratívne zaťaženie pre žiadateľov, EIB a Komisiu. Pri budúcich finančných nástrojoch by sa mala preskúmať lepšia výmena údajov medzi Komisiou a jej finančnými partnermi, pričom vytvorenie potrebných systémov a procesov by si zároveň vyžadovalo investovanie značných zdrojov a musí sa zosúladiť s plánovaným zavedením nástroja. V prípade budúcich finančných nástrojov by sa mohol preskúmať alternatívny model vykonávania, v rámci ktorého by zmiešané zdroje

financovania spravoval jeden subjekt, aby sa zjednodušil proces podávania žiadostí a zvýšila sa pridaná hodnota EÚ. A napokon, parametre grantu aj úveru by sa mali starostlivo kalibrovať pre všetky budúce finančné nástroje. Parametre grantu by mali byť primerané povahe a rozsahu investícií a mali by najmä zmysluplne motivovať na podanie žiadosti o financovanie z tohto nástroja, zatiaľ čo parametre úveru (úrokové sadzby, podmienky splácania, proces rokovania o úvere atď.) by mali byť dostatočne atraktívne v porovnaní s trhovými podmienkami, aby motivovali k jeho využitiu.

Poradenská podpora v rámci úverového nástroja pre verejný sektor

Vzhľadom na to, že členské štáty uprednostňujú využívanie financovania, v rámci ktorého sa ponúka vyššie spolufinancovanie grantov, pred návratnými finančnými prostriedkami poskytovanými z úverového nástroja pre verejný sektor, dopyt po poradenských službách v rámci tohto nástroja bol spočiatku obmedzený. Do rozsahu tohto hodnotenia bola zahrnutá len jedna dokončená úloha. Poradenstvo v rámci úverového nástroja pre verejný sektor vykonáva EIB prostredníctvom Poradenského centra InvestEU (podľa nariadenia o InvestEU) a v priebežnom hodnotení centra sa takisto považovalo za predčasné plne posúdiť jeho vplyv z dôvodu obmedzeného využívania.

Ak budú súčasné trendy pokračovať, očakáva sa, že poradenstvo v rámci úverového nástroja pre verejný sektor bude mať obmedzený vplyv na administratívne kapacity vzhľadom na nízky dopyt po úlohách v tejto oblasti.

Monitorovací rámec úverového nástroja pre verejný sektor

Slabou stránkou monitorovacieho rámca úverového nástroja pre verejný sektor je skutočnosť, že kľúčové ukazovatele výkonnosti súvisiace so všeobecným cieľom a špecifickým cieľom nemajú v nariadení stanovené cieľové hodnoty. V rámci tohto hodnotenia boli navrhnuté cieľové hodnoty pre regulačné kľúčové ukazovatele výkonnosti úverového nástroja pre verejný sektor. Posúdenie zjednodušenia a administratívnych nákladov pre prijímateľov a žiadateľov bolo v rámci tohto hodnotenia obmedzené, pretože vzhľadom na skorú fázu vykonávania úverového nástroja pre verejný sektor by vychádzalo z obmedzenej a nereprezentatívnej vzorky. Dôkladná analýza sa uskutoční počas záverečného hodnotenia, keď bude k dispozícii dostatočný počet žiadateľov a prijímateľov.

Na meranie pridanej hodnoty poradenských služieb v rámci úverového nástroja pre verejný sektor sa počas záverečného hodnotenia v plnej miere použijú zavedené ukazovatele z Poradenského centra InvestEU, ako sú očakávané zmobilizované investície a spokojnosť účastníkov.

Vplyv na rodovú rovnosť

Vo výzve na predkladanie návrhov týkajúcej sa úverového nástroja pre verejný sektor v súčasnosti chýba referenčný rámec pre žiadateľov vzťahujúci sa na rodovú rovnosť. S cieľom riešiť tento problém bude druhá výzva na predkladanie návrhov týkajúca sa úverového nástroja pre verejný sektor (ktorá sa pripravuje) zahŕňať dodatočné opatrenia na podporu rodovej rovnosti. Súbor nástrojov pre regióny zapojené do spravodlivej transformácie s názvom *Considering gender in regional transformations* (Zohľadnenia rodového hľadiska pri

regionálnych transformáciách)⁵ (vypracovaný Komisiou) bude obsahovať usmernenia k riadeniu vplyvu spravodlivej transformácie na rodovú rovnosť.

⁵ Európska komisia (2023), *Considering gender in regional transformations. A toolkit for just transition regions* (Zohľadnenie rodového hľadiska pri regionálnych transformáciách. Súbor nástrojov pre regióny zapojené do spravodlivej transformácie) (https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/funding/just-transition-fund/toolkit-considering%20gender%20in%20regional%20transformations.pdf).